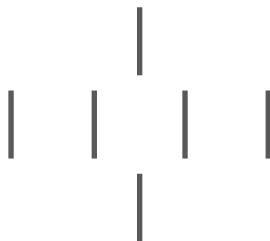

ZBORNIK
Mednarodnega posveta
SLEDOVI EVROPSKE PRETEKLOSTI

PROCEEDINGS
of the International workshop
TRACES OF EUROPEAN PAST

Ljubljana, oktober/october 10–11, 2003

ZALOŽNIŠTVO JUTRO

CIP - Kataložni zapis o publikaciji
Narodna in univerzitetna knjižnica, Ljubljana

903(4-014)(063)(082)

MEDNARODNI posvet Sledovi evropske preteklosti (2003 ; Ljubljana)

Zbornik Mednarodnega posveta Sledovi evropske preteklosti = Proceedings of the International Workshop Traces of European Past, Ljubljana, oktober/october 10-11, 2003 / [uredil Anton Perdih]. - Ljubljana : Jutro, 2004. - (Ciklus konferenc Korenine slovenskega naroda = Conference series Origins of the Slovenians)

ISBN 961-6433-34-2

1. Sledovi evropske preteklosti 2. Traces of European Past 3.

Perdih, Anton

215673856

KAZALO

Contents

PREDGOVOR – Foreword

PISMO UDELEŽENCEM	7
LETTER TO THE PARTICIPANTS	8

SPLOŠNO – General

Lucijan Vuga

GIACOMO DEVOTO – VENETI V PANONIJI.....	9
---	---

Vojislav P. Nikčević

KRITIKA MONOGENETSKOGA (MONOCENTRIČNOGA) ETNIČKOGA I- JEZIČKOGA PRISTUPA	22
---	----

Joseph Skulj, Jagdish C. Sharda, Snežina Sonina, Petr Jandáček

LINGUISTIC AND GENETIC CORRESPONDENCES BETWEEN SLAVS AND INDIANS (INDO-ARYANS) PROVIDE INSIGHTS INTO THEIR PRE-HISTORY	41
--	----

Petr Jandáček

BASE TEN COUNTING AS THE EXTENSION OF THE ARCHETYPICAL BASE FIVE SYSTEM OF BASQUES AND SLAVS	72
---	----

Lucijan Vuga

LADINCI – POSLOVENJENI ITALIDI.....	83
-------------------------------------	----

Vojislav P. Nikčević

VENETI U JEDNOJ ETNOLOŠKOJ INTERPRETACIJI	104
---	-----

NAPISI – Inscriptions

<i>Valery A. Choudinov</i> RUNICA AND THE ALPHABET WRITING.....	110
<i>Anthony Ambrozic, Giancarlo Tomezzoli</i> THE “TAVOLA DA ESTE” INSCRIPTION.....	127
<i>Ivan Tomažič, Giancarlo Tomezzoli</i> THE INSCRIPTION PAULI NO. 39.....	142
<i>Vinko Vodopivec</i> PRIMERJAVA BRANJ RETIJSKEGA NAPISA NA MEČU IZ VERONE	153
<i>Valery A. Choudinov</i> THE SLAVIC TRIBES ON ST. EUSEBIUS’ MAP.....	161
<i>Vinko Vodopivec</i> PREVODI NAPISA NA VAZI PAULI ŠT. 39.....	171

RAZNO – Miscellaneous

<i>Leopold Sever</i> VEROVANJA STARIH LOBJANCEV.....	173
<i>Bogdan Kristofer Meško</i> PREHISTORIC GLOBALITY?.....	190
<i>Dimitrij Kebe</i> ZEMLJEVIDI ANTIČNE GALIJE.....	193
<i>Vinko Vodopivec</i> KORENINE ZAHODNIH IN JUŽNIH SLOVANOV.....	196

PREDGOVOR

Foreword

Ko znanstvenik dobi utemeljeno, a negativno oceno svojih raziskav, večinoma ponovno presodi svoje delo, poišče napake in jih preneha objavljati, dokler ne najde sprejemljivih rešitev.

So tudi nekateri, ki nikdar ne priznajo svojih napak, zlorabljajo svoj vplivni položaj in nadaljujejo v svojih zmotah.

Nekateri gredo celo tako daleč, da pišejo sramotilne spise o svojih kritikih ...

When a scientist receives substantiated, but negative appraisals of his research, he will in most cases reexamine it, identify the errors, and stop promoting it until he has found acceptable solutions.

But there are also a few who will never admit any error.

Instead, they will take advantage of their influential position and continue in their waywardness.

Some will go even as far as writing derisive or abusive articles against their critics ...

PISMO UDELEŽENCEM

Zelo sem si želel udeležiti se te oktobrske konference v Ljubljani, posvečene vprašanju izvora Slovencev. Na žalost mi je bolezen to zopet preprečila. Rad bi vam povedal nekaj misli, ki kažejo, da bo potreben dolgo trajen trud, preden bodo začeli sprejemati to, kar je očitno objektivnim mislecem - namreč da je teorija o preseljevanju Slovanov nesmiselna in da nekatere stvari, ki so jih podali Šavli, Bor in Tomažič, neizpodbitno držijo.

Rad bi vam pokazal presenetljivo podobnost tega spora s sporom, v katerem sem sam soudeležen na področju fizike trdne snovi.

Zgodilo se je namreč, da sem s kolegi po boljši pripravi vzorcev in z boljšimi merilnimi metodami ugotovil, da zelo upoštevana teorija (teorija SIM, ki so jo razvili nič manj kot trije Nobelovi nagrajenci) enostavno ne razloži dejstev. Rezultate smo objavili z nesrečno ugotovitvijo, da "so vsi prejšnji prispevki, ki podpirajo to teorijo, napačni". Ta "udarec v obraz" ni spremenil njihovega mišljenja, temveč je povzročil le, da se novemu pogledu še bolj trdno upirajo. Odgovor uveljavljenih fizikov na naše ugotovitve je bil torej prav tak kot odgovor uveljavljenih jezikoslovcev in zgodovinarjev na Venetsko teorijo. Namesto da bi odgovorili na naša vprašanja in odpravili neskladnosti v teoriji, se niso ozirali na naša vprašanja, pač pa so napadali naše metode in našo pamet, tako kot so uveljavljeni jezikoslovci sposobni napadati jih in dvomiti v pamet Šavlija, Tomažiča in Bora.

V fiziki je za razliko od zgodovine mogoče preverjati teorijo z meritvami. Ko so začeli številni raziskovalci dobivati enake rezultate kot mi, so se uveljavljeni fiziki nenavadno odzvali. Niso priznali, da imamo prav. Namesto tega so krpali svojo teorijo tako dolgo, da ni bila več podobna prvotni in nato trdili, da so to govorili že ves čas. Konec koncev, trije Nobelovi nagrajenci se ne morejo motiti. Prispevke so objavljali le tistim, ki so trdili, da se njihovi rezultati skladajo s pogledi uveljavljenih. Nekateri od teh prispevkov so naravnost smešni.

S tem hočem povedati, da ne smemo obupati zaradi neprestane nepripravljenosti jezikoslovcev, da bi sprejeli Venetsko teorijo. To je naravni odziv, ko nekomu pokažeš dokaz, da je bil ves čas v zmoti. Škoda, da ni mogoče, tako kot to je mogoče v fiziki, narediti poskusov, s katerimi bi preverili Venetsko teorijo, ker bo zaradi tega trajalo precej bolj dolgo, preden bo končno sprejeta.

To sem se naučil na težaven način v fiziki. Koristno bi bilo to uporabiti tudi pri zgodovini.

dr. Lojze Arko

LETTER TO THE PARTICIPANTS

I had very much wanted to attend the up-coming conference in Ljubljana this October, regarding the question of the origin of Slavic people. Unfortunately, health (or lack thereof) will once again prevent me from attending. I would, however, like to share some thoughts with all of you which indicate that it will be a long haul indeed before the world begins to accept that which is overwhelmingly obvious to the objective thinkers - namely that the migration theory of the Slavic people makes no sense and that Šavli, Bor and Tomažič make some very valid points.

I would share with you the amazing similarities of this controversy to one in which I was involved regarding a question in condensed matter physics.

It occurred that, with better sample preparation and better measurement techniques, my colleagues and I found that a very well accepted theory (the so-called SIM theory, developed by no less than three Nobel Laureates) simply did not explain the facts. We published our results with the unfortunate statement that “all previous papers in support of this theory are in error”. This “in your face” statement did not change any minds but only caused a digging in of the heels. The response of the physics community (i.e., the establishment) to our findings was identical to the response by established linguists and historians to the Veneti theory. Rather than responding to our questions and the inconsistencies with the theory, the establishment ignored our questions and attacked instead our methods and intelligence, just as the linguistic establishment is only able to attack and question the intelligence of Šavli, Tomažič, and Bor.

Unlike history, however, it is possible in physics to test the theory by measurement. Surprisingly, the response of the establishment was unexpected. When many researchers began to obtain the same results as ours, the establishment’s response was not to say that we were correct. Instead they patched the theory to where it bears no resemblance to the original, and then made the claim that this is what they said all along. After all, three Nobel laureates cannot be wrong. One could only get papers published if they claimed agreement with the establishment. Some such papers verged on the ludicrous.

All this is to say that one should not be disheartened by continued unwillingness by the linguistic establishment to accept the Veneti theory. It is a natural reaction when one is presented with proof that he has been wrong all along. It is unfortunate that we are unable to perform experiments, as in physics, to test this Veneti theory, since, because of this, the acceptance will be that much longer in coming.

I learned this lesson the hard way in physics. It would do well to apply it to history.

Dr. Lojze Arko

SPLOŠNO

General

Lucijan Vuga

GIACOMO DEVOTO – VENETI V PANONIJI

Abstract

Giacomo Devoto – Veneti in Pannonia

Linguists Lejeune, Devoto and Pellegrini-Prosdocimi (last two published the famous *Lingua Venetica*; incidentally, Prosdocimi obtained his Ph.D. under Devoto) represent a coherent group, which defends the theory of the Pannonian origin of the Venetic people. Devoto recognizes distinct lexical Indoeuropean groups already in the 2nd millenium B.C.

We have some conflicting historical data about Veneti. However, Italian etymologist Giacomo Devoto (*Dizionario etimologico*, Felice Le Monier Ed., Firenze, 1968; map I) states that in the 2nd millenium B.C., Veneti, together with Protolatinians, lived in Pannonia north of the Danube, and from there moved southward into Italy. Their neighbors to the east were a small group of Thracians, and close to them Slavs. Such a theory supposed quite clearly the formation of ethnic groups already in the 2nd millenium B.C. But taking into account the theory of continuity (TC), Mario Alinei states that Slavs were spread on the whole Balkan peninsula, and westward in the eastern Alps already during the Neolithic period. Why did Devoto suppose Venetic migration from Pannonia to Italy in the 2nd millenium B.C.; according to the TC this necessarily lead through the Slavic settled territory, which could not have happened without a considerable impact on the language. However, considering all the facts, the theory of continuity is much more acceptable, stating the more relevant settlement stability and prevalent cultural exchanges influencing ethnic development. Veneti were living in a wide area of Europe far earlier and in close proximity or, from my mind, in unity with Slavs. This can be derived also from Devoto's (and other) statements concerning the location of distinct Indoeuropean languages in Europe.

Že précej na začetku naj navedem, zakaj je pomembno obravnavati vprašanja, kot jih načenja Devoto:

- (1) ali so Veneti živelj (tudi) v Panoniji
- (2) ali so se od tam preselili na severne obale Jadrana in
- (3) kakšni bi lahko bili morebitni odnosi s tako razporejenimi Veneti in Slovani v tistem času.

- (1) Ali so po teh teorijah Veneti v tisočletjih pr.n.št. živeli samo v Panoniji ali pa so že takrat zvezno naseljevali prostor od Baltika do Jadrana? In če so se iz Panonije preselili na severne obale Jadrana ali so se selili tudi na sever, kjer so nedvomno zgodovinsko izpričani baltiški Veneti ter na zahod, armoriški Veneti in na vzhod, paflagonski Veneti?
- (2) Kakšni bi lahko bili v Panoniji odnosi med Veneti in Slovani v tistem času
 - (a) upošteva je Devotovo tezo in
 - (b) upošteva je teorijo kontinuitete?
- (3) Seveda je pri tem razmišljanju predpostavljati, da so že takrat obstajale razpoznavno agregirane skupine ljudi, ki so delovale v nekakšni povezavi (ne le jezikovni?!), da jih danes Devoto opredeljuje kot Germane, Balte, Venete itd.

ad 1. Devoto izhaja iz predpostavke, da je pradomovina Indoevropejcev širši prostor centralne in vzhodne Evrope med Uralom in Alpami ter Skandinavijo in Balkanom, od tam so se širila na vse strani ljudstva z obrobja, le (Pra)Slovani, Balti in Germani so še po 2. tisočletju pr.n.št. ostajali na svojih ozemljih. Če je Devoto lahko v 2. tisočletju pr.n.št. ozemeljsko lociral že diferencirana indoevropska ljudstva, so ti morali tam živeti že zelo dolgo – nekaj tisočletij – pred tem! Če bi to sprejeli, bi se morali vprašati, zakaj so se vse tiste obrobne množice ljudstev selile na vse strani, središčna ljudstva, med njimi Slovani, pa ne? Ena možnost bi bila, da so se obrobna ljudstva množila in so iskala življenjski prostor tako med Neindoevropejci po vsem Balkanu, Apeninskem in Iberskem polotoku ter v zahodni Evropi vključno z Britanskim otočjem, kakor proti Aziji (in celo kot Toharcii na Daljnem vzhodu) ter na Bližnjem vzhodu; za kaj takega bi morali biti Balti, Slovani in Germani v hudem demografskem zaostanku, pri čemer pa ne moremo razložiti, kako to, da so se kasneje tako izredno razmnožili, da so prekrili pol Evrope. Druga možnost, da so se zlasti Slovani močno namnožili že v drugem tisočletju pr.n.št. in so pritiskali na ostale Indoevropejce okoli sebe, da so se odmikali. Toda to bi pomenilo, da so se Slovani že takrat morali razširiti čez Karpatе in v Podonavje in v Evropo, ter zasedli prostor svojih umikajočih se sosedov. Tudi tretja možnost, da so bila vsa Indoevropska ljudstva v demografski ekspanziji in so se zato ozemeljsko širila, bi pomenila, da so se tudi Slovani najkasneje že v 2. tisočletju pr.n.št. premaknili na zahod čez Karpatе in v Panonijo, če so bili dotlej le v močvirjih zakarpatskega Prilesja. Zato lahko po Devotovi (in njegovih somišljenikov) teoriji sklepamo za veliko bolj verjetno, da bi se morala takrat vsa indoevropska ljudstva množiti in širiti in po mnenju Devota ter ostalih izprazniti Panonijo (ali lep del srednje Evrope), kamor bi po tradicionalnih gledanjih na dogajanja morali že takrat priti Slovani. Po tradicionalnem zgodovinoписju obstaja še četrta možnost, za katero po mojem mnenju tudi najdemo zgodovinske pritrditve, da so bili Veneti razširjeni ne le po Panoniji, ampak tudi na zahodu, na Jadrani, na Baltiku in daleč na vzhodu, s čimer je bila že v davni vzpostavljene obsežen venetski prostor.

ad 2. Kakšni bi lahko bili v Panoniji odnosi med Veneti in Slovani v tistem času, če (1) upoštevamo Devotovo tezo in še (2) upoštevamo teorijo kontinuitete? Izhajajoč iz teorije kontinuitete izvaja Mario Alinei tezo, da so že v neolitiku živeli na Balkanu in po vseh Vzhodnih Alpah Slovani, Slovenci, ki so tja prinesli neolitsko revolucijo poljedelstva in tehnologijo bron. Po Devotu pa so se v 2. tisočletju Veneti (s Protolatinci!) preselili iz Panonije v severno in južno Italijo, mednje so se v Italiji vrinili Osko-Umbri, prav tako prišedši iz Panonje. Nastaja položaj, ko se moramo vprašati, (a) ali obvelja ena ali druga teza, če so se po Devotu že v 2. tisočletju pr.n.št. izoblikovale jezikovne skupine ljudstev, ki jih tudi poimenuje z danes znanimi imeni, vendar ne razreši, kaj pa je bilo pred tem; (b) ali veljata obe teoriji, le da ju je treba uskladiti, kar bi bilo mogoče opraviti tako, da bi Veneti šli neovirano čez ozemlje že naseljenih Slovanov na Balkanu in v Vzhodnih Alpah (po teoriji kontinuitete M. Alineija) v prazno (!) Italijo, kar si je težko zamisliti, čeprav teoretično ni nemogoče, ali (c) da so bili Veneti skupaj s Protolatinci zelo (!) sorodni Slovanom, kar bi se ujemalo s tezo Giuseppe Sergija, da je latinščina nastala iz praslovanščine in jezika mediteranskih ljudstev na tleh Italije; (d) in končno, da ne velja nobena od obeh, ko moramo dodati vprašanje, katera pa je tretja možnost? Da se Indoevropejci niso oblikovali v centralni-vzhodni Evropi, ampak npr. v Anatoliji (po Renfrewu) in od tam v neolitiku predvsem kot "kulturni val" in le v manjši meri kot selitev ljudi napredovali proti zahodu, severu in vzhodu, kar je potrditev teorije kontinuitete.

ad 3. Seveda je pri tem Devotovem razmišljanju predpostavljeno, da so že takrat obstajale razpoznavno agregirane skupine ljudi, ki so delovale v nekakšni povezavi (ne le jezikovni?) in jih danes razpoznavamo kot Germane, Balte, Venete, Slovane itd. Ker so v tistem času po Devotu bili vzhodnejše od Slovanov Toharci, Ariji, Armenci, Traki in Hetiti, bi bilo nemogoče upravičiti zaznavne primesi semitskih jezikov – akadščine (tudi) v slovanskih jezikih (gl. SEM in JAN).

Iz vsega povedanega izhaja – opiraje se na teorijo kontinuitete – veliko večja verjetnost, da prihaja indoevropski "kulturni val" iz Anatolije obenem z omejenim številom kmetovalcev, obrtnikov ipd., ki je prekvalil ljudstva, živeča v Evropi pretežno že najmanj od neolitika na sedanjih ozemljih, med njimi so bili tudi Slovenci.

Povzetek

Jezikoslovci Lejeune, Devoto in Pellegrini-Prosdocimi (zadnja dva sta izdala slovečo knjigo *Lingua venetica*; in mimogrede, Prosdocimi je doktoriral pri Devotu) predstavljajo usklajeno skupino, ki zagovarja teorijo panonskega izvora Venetov. Devoto jasno razločuje različne indoevropske jezikovne skupine že v 2. tisočletju pr.n.št.

Imamo nekaj nasprotujočih si zgodovinskih podatkov o Venetih. Vendar italijanski etimolog Giacomo Devoto (*Dizionario etimologico*, Felice Le Monier Ed., Firenze, 1968; map I) meni, da so Veneti v 2. tisočletju pr.n.št. (skupaj s Protolatinci) živeli v Panoniji,

- 35 Pavle Ivić, *Srpski narod i njegov jezik*, Srpska književna zadruga, kolo LXIV - knjiga 429, Beograd, 1971, 5-6.
- 36 Milorad Radovanović, Predgovor u knjizi *Srpski jezik na kraju Veka* Milorada Radovanovića, Branislava Brborića, Ivana Klajna, Dragoljuba Petrovića, Živojina Stanojčića, Miloša Lukovića, Draga Ćupića, Mitra Pešikana, Institut za srpski jezik SANU i Službeni glasnik, Beograd, 1996, 1.
- 37 Vinko Vodopivec, *Atestinske tablice verski in jezikovni pomniki naših prednikov*, Zbornik prve mednarodne konference *Veneti v etnogenezi srednjeevropskega prebivalstva*, Ljubljana, september 17-18. 2001, 167 -181.
- 38 Plinije, *Naturalis historia* 4, 97. Vijesti starijih pisaca koje se mogu odnositi na Slovjene sada su skupljena i komentarisana u ruskoj knjizi *Svod drevnejših izvestij*.
- 39 Tacit, *Germania* 46.
- 40 Fran Ramovš, *Kratka zgodovina slovenskega jezika* I, 4-5, uzima da su ime "Slovenov nekoč spravljali v zvezo s korenem slov- v besedah *slovo*, *slava* (v morfološkem oziru bi bilo to ide. deblo na *-en*, ki bi zelo zgodaj posplošilo obliko nom. sing. **slovēn* kot osnovo in bi preko plur. *Slovēne* prišlo v kontakt s tvorbami na *-j eno-*; v tem primeru bi značilo sprva 'človeka, ki mi je po govoru razumljiv', torej nekašno poimenovanje kot ga imamo v *němьсѧ*); zaradi sufiksa *-ěno-* pa je iskati v elementu *slov-* krajevno označbo t. j. *Slovēne* so prebivalci ob reki *Slova*, *Slava* v pradomovini; ta razlaga je več kot verjetna g.l. M. Budimir in J. Rozwadowski, Beličev Zbornik, str. 97 in 129; koren *slov-* iz ide. *k'leu* je pomenil 'teči, pluti, prati'. Romanski sosedeje so imenovali Slovence *Sclavons* (furlanski, plural; krajevno ime pri Pordenone); latinska oblika je bila *Scлавani* (*ě* je podan z *-a-*), rabijo jo tudi Nemci v svoji uradni latinščini, dočim je preprosta nemška govornica rabila *Winidi*, danes *Winden*, *windisch* t. j. stari germanski naziv za staroevropske Venete ob Baltiku, ki so jih absorbirali Germani z zapadne, Slovani pa z vzhodne strani, ime pa so Germani obdržali za svoje nove vzhodne sosedje, Slované". U *Enciklopediji Slovenije*, 11, Savs-Slovenska m, 165, takođe stoji: "Slovani so sami sebe imenovali *Slovēne* (ednina *Slovēninь*, pridevnik *slovēnьskь*), čeprav za to slovansko obliko imena, ki je prvič ispričana v stari cerkveni slovanščini, ni čisto gotovo, da se je nanašala na vse Slované. Glede etimologije besede *Sloven* se mnenja razhajajo. Po najstarejši (1374, kronist P. Pulkava) in hkrati najbolj ustaljeni domnevi je osnova **slov-* povezana z izrazom **slovo*, "beseda" (tj., kar se sliši) in glede na to označuje *Sloveninь* pripadnika ljudstva, ki govori in razume (sliši) izgovorjeno besedo (v primerjavi s slovanskim poimenovanjem *Nemci* za germansko ljudstvo, ki se zdi nemo, ker govori po tuje). Vendar je ta razlaga z besedotvornega stališča problematična, zato vrsta etimologov meni, da je ime ljudstva ispeljano iz nekega zemljepisnega imena s korenem **slov-*, izhajajočim iz indoevropskega **k'loṷ* (umivati, izpirati), ki se ohranja še npr. v rečnih imenih (rus. *Sluja*, polj. *Stawa* in litovsko *Šlavė*). Tujci so Slované označevali na načina: s prevzemom imena, ki so ga Slovani uporabljali zase, in z njegovo prilagoditvijo v gr. (Sklabenoí, Sklavinoí, Sklaboi) oz. lat. (*Scлаvi*, *Scлаveni*, *Scлаvini*) ali pa s svojim imenom za Slované. Za S. je drugi način pomenben predvsem zaradi oznak *Wenden*, *Windische*, s katerima so Nemci označevali tudi *Slované* oz. S. v Vzhodnih Alpah. Nem. oznaka za Slované oz. S. izvira iz oznake Germanov za njim sosednje Pribaltske Venete in se je prenesla na prav tako sosednje, Slované. Na Slované na Koroškem se je izraz v obliki *Winedi* nanašal že v 1. pol. 7. st., čeprav je pomenil tudi Slované sploh ... Natančneje je opredeljen le izraz *Windische* (*windisch*) s katerim so Nemci na Avstrijskem označevali slov. sosedje in njihov jezik." Sve sam ovo opširno naveo da se pokaže kako je nepotrebno stvorena velika zbrka oko etimologije imena *Slovēne* i

Slovenec kao njegove etnonimske izvedenice. Još je znameniti hrvatski etimolog Petar Skok, *Etimologijski rječnik hrvatskoga ili srpskoga jezika*, knjiga treća, poni² - Ž, Jugoslavenska akademija znanosti i umjetnosti, Zagreb, 1973, 282, poslije konstatacije da se njihova osnova *slov-* tumači na šest i više raznijeh načina, naglasio kako je najobičnije i “najprihvatljivije mišljenje, da je to korijen apelativa *slovo* ‘riječ’ (...) da *-ēninš* označuje jednog pripadnika naroda koji govori tu riječ”. Time uklanja kao nenaučnu teoriju Budimira i Rozwadowskog koji “identificiraju osnovu sa ie. **k'leu* ‘teći, plaviti, prati, čistiti’, prijevaj **k'lou-*”, odnosno postavku koja s tom osnovom dovodi u vezu pokazana imena. P. Skok je isto tako dobro uočio da ime *Slovēne* predstavlja simbiozu osnove *slov-* od *slovo* + *vene* iz *Veneti* (*Venedi* i dr.) kao naziva “koji daju *Slavenima* Nijemci i Ugrofini: njem. *Wenden* pl., pridjev *windish*, kod austrijskih (alpskih) Nijemaca, Slovenec, Finci *Veneja*, Estonci *Venelane* ... Naziv *Wenden* = *Veneja* potječe očividno od naziva keltskog plemena *Veneti*, koji su, prije nego se odseliše na zapad, stanovali u blizini *Slavena* ili su možda s njima živjeli u simbiozi ili su možda njima vladali. Za prijenos imena jednog naroda na drugi ima dosta primjera, upor. ime romanskih Francuza, Burgunda, Langobarda itd.” A to dalje znači da je ime *Slovēne* i od njega etnonim *Slovenec* stvarno nastalo kao lingvosimbioza ili pak po osnovu sušedstva ili zajedničkog življenja spomenutih etnikuma. Uostalom, i u *Enciklopediji Jugoslavije*, 7, R - Srbija. Jugoslavenski leksikografski zavod, Zagreb, MCMLXXIII, 229, još poodavno je prihvaćeno da su “u izvorima iz onog vremena, pisanim na latinskom jeziku, *Sloveni*, *Sclavi*, *Sclavoni*, *Sclaveni*, *Sclavini* i sl., ili su pak, dobili ime po *Venetima* antičkog doba, *Wendes*, *Winadi*, *Windi*. Ime *Windi* u obliku *Windisch* za osnovu Slovenaca sačuvalo se ponegdje među Nijemcima do današnjih dana. Sloveni uopće nazivali su sebe “Slovjene”, u jednini. Slovinci su taj naziv preuzeli kao svoje narodno ime, samo što su nov oblik *Sloven* (Slovenin), prema obliku Slovenka za ženski rod, promijenili u Slovenec. Oblik *Sloven* poznaje, uz oblik Slovenec, još osnivač slovenske književnosti Primož Trubar (1508-1586) kad govori o Slovincima kao etničkoj jedinici”. Sve je to, kad se dovede u pokazani poredak pojmova, saglasno ne samo sa Skokom nego i sa mojom etimologijom svih slovjenskih nominacija kao lingvosimbioza slovjensko-neslovjenskih naziva u studiji Veneti in Sloven(c)i iz knjige *Z Veneti v novi čas*. Odgovori - Odmevi - Obravnave (Zbornik 1985-1990). Uredil in izdal Ivan Tomažič, Ljubljana, 1990, 313-361.

- 41 Klaudije Ptolomej, *Geographia* 3, 5, 1; 19; 20; 21. Ta imena Ptolomej piše Οὐέδατ i Οὐένεδικός.
- 42 Ibid. 3, 5, 21: Στανανοι 6, 14, 9:Σουοβηνοι.
- 43 Pseudo-Cezarije, *Dialozi*, PG 38, 985. *Tabula Peutingeriana* (3/4. st.) donosi *Venedi* ne samo na Baltičkom moru nego i iznad dunavskoga ušća.
- 44 Radoslav Katičić, *Litterarum studia*. Književnost i naobrazba ranoga hrvatskog srednjovjekovlja, Matica hrvatska, Zagreb, 1998, 130. Nepobitan dokaz u prilog tome da su Veneti stvarno Slovinci pruža Milan Mihaljević, nav. djelo, 70, nap. 53, kad konstatuje da su Polabljani svoj “jezik zvali slavenskim (slüvenst'ě) ili vendskim (venst'ě)”. Akademik Radoslav Rotković, *Ilustrovana historija crnogorskog naroda* I. Pomorje zapadno, Kraljevina Vojislavljevića, Podgorica, 2003, 29, ističe da su Germani sve Slovinci nazivali Vendima (Wenden). Veneti kao Slovinci i Veleti kao jedna plemenska skupina Slovinci razišli su se u dva pravca. Oni koji su pošli na istok, na teritoriju koja je kasnije nazvana Rusijom, promjenom *en>ja* postali su Vjatiči, a oni što su krenuli ka Odri i preko nje na zapad postali su Ventiči, Vendi, to jest Slovinci u širem smislu. Svaka *Zemlja Slovinci*, što će reći pokrajina s većinskim slovjenskim stanovništvom, za Germane je bila Wendland – tvrdi akademik Radoslav Rotković.

- Behar, D.A., Thomas, M.G., Skorecki, K., et al. (2003). Multiple Origins of Ashkenazi Levites: Y Chromosome Evidence for Both Near Eastern and European Ancestries. *Am. J. Hum. Genet.* 73:768-779.
- Bhattacharyya, N. P., Basu, P., Das, M., et al. (1999). Negligible Male Gene Flow Across Ethnic Boundaries in India, Revealed by Analysis of Y-Chromosomal DNA Polymorphisms. *Genome* Vol. 9, Issue 8, 711-719.
- Bonfante, G. (1971) Bengali. *Collier's Encyclopedia*, 1971, Vol. 4 p.54.
- Campbell, L. (1999) *Historical Linguistics* (Cambridge, Mass. The MIT Press.), pp.137-147.
- Chatterji, S. K. (1988) Race Movements and Prehistoric Culture. *The Vedic Age: The History and Culture of the Indian People*, ed. Majumdar R. C. (Bombay. Bharatiya Vidya Bhavan), p. 143-171.
- Durman, A. (2003) Metallurgy-the real beginning. Paper presented at an international conference "Ancient settlers in Europe" in Kobarid, Slovenia 29-30 May 2003.
- Gandhi, M. (1993). *The Penguin Book of Hindu Names*, 2nd ed. New Delhi, India: Penguin Books India.
- Georgiev, V. (1958) *Issledovaniya po sravnitel'no istoricheskomu yazykoznaniiyu* Moscow: Inostranni'a Literatura.
- Ghosh, B. K. (1951) The Aryan Problem. *The History and Culture of the Indian People: The Vedic Age*, 5th ed., ed. Majumdar, R. C., Bombay, India, Bharatiya Vidya Bhavan, pp. 205-221.
- Grafenauer, B. (1979). "Prihod Slovanov", in *Zgodovina Slovencev*, ed. by Meta Sluga (Ljubljana, Slovenia: Cankarjeva založba, p. 95.
- Gray, DR., Atkinson, QD. (2003) Language-tree divergence times support the Anatolian theory of Indo-European origin. *Nature* Vol. 426:435-438.
- Gresham, D., Morar, B., Underhill, P. A., et al. (2001) Origins and Divergence of the Roma (Gypsies). *Am. J. Hum. Genet.* 69:1314-1331.
- Herodotus, *The Persian Wars*, trans. George Rawlinson, Toronto: Random House Inc. 1942, p. 259.
- Jespersen, O. (1969) *Language Its Nature, Development and Origin*, 14th ed., London, George Allen & Unwin Ltd. pp.32-88.
- Kazanas, N. (2002). Indigenous Indo-Aryans and the Rig Veda. *J. Indo-European Studies* 30:275-334.
- Kivisild, T., Bamshad, M. J., Kaldma, K., et al. (1999) Deep common ancestry of Indian and western Eurasian mitochondrial DNA lineages. *Current Biology* 9:1331-1334.
- Kivisild, T., Rootsi, M., Metspalu, S., et al. (2003) The Genetic Heritage of the Earliest Settlers Persist Both in Indian Tribal and Caste Populations. *Am. J. Hum. Genet.* 72:313-332.
- Luikart, G., Gielly, L., Excoffier, L., et al. (2001). Multiple maternal origins and weak phylogeographic structure in domestic goats. *Proc. Natl. Acad. Sci. USA.* 98, 5927-5932.
- Macdonell, A.A. (1917) *A Vedic Reader for Students*. 2nd ed. Delhi, India, Low Price Publications 1995 (ISBN-81-86142-68-1), p. xi
- Majumder, P.P. (1998). People of India: Biological diversity and affinities. *Evol. Anthropol.* 6: 100-110.
- Majumder, P.P. (2001) Indian Caste Origins: Genomic Insights and Future Outlook. *Genome Research* 11:931-932.

- Nichols, J. (1996) The Comparative Method as Heuristic. *The Comparative Method Reviewed*. eds. Durie & Ross, New York & Oxford, Oxford University Press (ISBN 0-19-506607-3), pp. 39-71
- Otte, M. (2003). Arguments for Local Origins of Europeans. Paper presented at the international conference "Ancient settlers in Europe" in Kobarid, Slovenia 29-30 May 2003.
- Passarino, G., Underhill, P.A., Cavalli-Sforza, L.L., et al. (2001). Y Chromosome Binary Markers to Study the High Prevalence of Males in Sardinian Centenarians and the Genetic Structure of the Sardinian Population. *Human Heredity* 52:136-139.
- Perdih, A. (2002) Vplivi zadnje poledenitve na praprebivalstvo Evrope. *Proceedings of the Conference: Ancient Settlers of Central Europe*, ed. Anton Perdih, Ljubljana, Slovenia: Založništvo Jutro, ISBN (961-6433-22-9), p.41-50.
- Qamar, R., Ayub, Q., Mohyuddin, A., et al. (2002). Y-Chromosomal DNA Variation in Pakistan. *Am. J. Hum. Genet.* 70:1107-1124.
- Quintana-Murci, L., Semino, O., Poloni, E.S., et al. (1999). Y-Chromosome specific YCAII, DYS19 and YAP polymorphisms in human populations: A comparative study. *Am. Hum. Genet.* 63: 153-166.
- Quintana-Murci, L., Kraus, C., Zerjal, T., et al. (2001). Y-Chromosome Lineages Trace Diffusion of People and Languages in Southwestern Asia. *Am. J. Hum. Genet.* 68:533-536.
- Rajaram, S.R., Frawley, D. (1997). *Vedic Aryans and the Origins of Civilization*. New Delhi. Voice of India (ISBN 81 85990 36 0).
- Reindl, D. (1999) <dreindl@indiana.edu>
- Renfrew, C., Forster, P., Hurles, M. (2000). The past is within us. *Nature Genetics* 26-November: 253-254.
- Renfrew, C. (2001) From molecular genetics to archaeogenetics. *Proc. Nat. Acad. Sci.*, April 24, vol. 98, no. 9: 4830-4832.
- Richards, M., Macauley, V., Hickey, E., et al. (2000) Tracing European Founder Lineages in the Near Eastern mtDNA Pool. *Am. J. Hum. Genet.* 67:1251-1276.
- Rosser, Z.H., Zerjal, T., Hurles, M.E., et al. (2000) Y-Chromosomal Diversity in Europe is Clinal and Influenced Primarily by Geography, Rather than by Language. *Am. J. Hum. Genet.* 67:1526-1543.
- Roychoudhury, S., Roy, S., Dey, B., et al. (2000). Fundamental genomic unity of ethnic India is revealed by analysis of mitochondrial DNA. *Current Science* Vol. 79, No.9, 10. November: 1182-1192.
- Roychoudhury, S., Roy, S., Basu, A., et al. (2001). Genomic structures and population histories of linguistically distinct tribal groups of India. *Hum. Genet.* 109:339-350.
- Šavli, J., Bor, M., Tomažič, I., trans. Skerbinc, A. (1996) *Veneti: First builders of European community- Tracing the history and language of early ancestors of Slovenes*. Wien. Boswell: Editiones Veneti (ISBN 0 9681 236 0 0), p 72-77.
- Semino, O., Passarino, G., Oefner, P., et al. (2000) The Genetic Legacy of Paleolithic *Homo sapiens sapiens* in Extant Europeans: A Y Chromosome Perspective. *Science* Vol. 290, 10. November: 1155-1159.
- Skulj, J., Sharda, J.C. (2001) Indo-Aryan and Slavic Affinities. *Proceedings of the First International Topical Conference: The Veneti within the Ethnogenesis of the Central-*

of Indo-European languages. Slavic languages are mutually intelligible in counting and based on this feature all may be considered as a single language with many dialects.

2. Slavs show vestiges of *Base Five* within the common *Base Ten* system. The Slavs share this feature with the Basques.

3. The Slavs rhyme their words for 3&4, 5&6, 7&8, and 9&10.

4. We may find the origins of Indo-European words for numerals in ancient Slavic etymology.

Acknowledgement

Helpful suggestions and technical help of Professor A. Perdih as well as Andrej Perdih are thankfully acknowledged.

References

1. R.J. Schellen, Balto-Slavic Numerals, <http://members.tripod.com/rjschellen/BaltSlavNums.htm>
2. J.Škulj & J.C. Sharda, Indo-Aryan and Slavic Affinities. In: *Zbornik prve mednarodne konference Veneti v etnogenezi srednjeevropskega prebivalstva*, [*Proceedings of the First Topical Conference The Veneti within the Ethnogenesis of the Central-European Population*] Jutro, Ljubljana 2002, pp 112-121. (ISBN 961-6433-06-7)
3. P. Jandáček & L. Arko, Linguistic Connections Between Basques and Slavs (Veneti) in Antiquity. In: *Zbornik prve mednarodne konference Veneti v etnogenezi srednjeevropskega prebivalstva* [*Proceedings of the First Topical Conference The Veneti within the Ethnogenesis of the Central-European Population*], Jutro, Ljubljana 2002, pp 151-166.
4. P. Jandáček, Equipment of Ötzi in Basque and Slavic. In: *Zbornik posveta Praprebivalstvo na tleh Srednje Evrope* [*Proceedings of the Conference Ancient Settlers of Central Europe*], Jutro, Ljubljana 2003, pp 17-20.
5. Aulestia, Gorka & White, Linda: *Basque-English – English-Basque Dictionary*, University of Nevada Press, Reno, Nevada, 1992.
6. F. Megušar, Rezijani nas vodijo v predzgodovino slovenskega prostora, *Drevesa*, 1-2/2000, 15-16.

Povzetek

Štetje na desetiški osnovi kot podaljšek štetja na petiški osnovi pri Baskih in Slovanih

Baskovske in slovanske besede za število 5 (PET) izhajajo iz besed kot sta ROKA in PEST. Besede za število 6 (ŠEST) imajo ostanke besed S ali SE in PEST. Baskovske in slovanske besede za število 7 (SEDEM) dejansko pomenijo ŠE DVA (ali DVA VEČ).

Števila višja od 4 (ŠTIRI) izpeljana iz osnovnih pojmov v zvezi z roko in prsti so izgubila besedotvorni pomen v vseh indo-evropskih jezikih, razen v slovanskih. Čeprav se tega ljudje na splošno ne zavedajo, sta v slovanskih jezikih ohranjena tako rima kot razlog za poimenovanje števil, medtem ko so pri štetju v drugih indo-evropskih jezikih ohranjene samo glasovne prvine jezika. V sedanjem štetju po desetiškem sistemu je pri Baskih in Slovanih skrit prvotni način štetja na osnovi števila PET.

Table 1. Some Slavic Dialects [1]

Old Slavic & Eastern Slavic Dialects

	*Proto Slavic	Old Church Slavonic	Old Russian	Old Polish	Russian	Belorussian	Ukrainian
1	?	(j)edinŭ	odin'	?	odín	adzín	odýn
2	duwa ?	dŭva	d'va	?	dva	dva	dva
3	?	trŭje	trije	trze	tri	try	try
4	čitŭr	četyre	četyre	cztyrze	četýre	čatýry	čotýry
5	pět	pětŭ	pjat'	pięc	pjat'	pjac'	p'jat'
6	šest	šestŭ	šest'	?	šest'	šesc'	šist'
7	setm	sedmŭ	sem'	siedm	sem'	sem	sim
8	ošm	osmŭ	osm'	ósm	vósem'	vósem	vísim
9	deŭn	devetŭ	devet'	?	dévjat'	dzévjac'	dév'jat'
10	dešeti	desetŭ	deset'	?	désjat'	dzésjac'	désjat'

West Slavic Dialects

	Polish	Czech	Pola-bian	Upper Sorbian	Lower Sorbian	Slovak	Kashu-bian	Slovi-ncian
1	jeden	jeden	jadân	jedyn	jaden	jeden	jiden	jâden
2	dwa	dva	dâvo	dwaj	dwa	dva	dva	dva
3	trzy	tři	târi, târe	třo, tři	tšo	tri	tře	třä
4	cztery	čtyři	citër, céter	štyrjo, štyri	styri, styro	štyry	štërë	štëry
5	pięc	pět	pažt	pječ	pěš	pät'	pjin'c	pjinc
6	sześć	šest	sist, sest	šěśc	šesc	šest'	šesc	?
7	siedem	sed(u)m	sidëm	sydom	sedym	sedem	sétmë	setma
8	osiem	os(u)m	vüsëm, visëm	wós(e)m	wósym	osem	woesmë	uosma
9	dziewięć	devět	divažt	džewječ	žewěś	devät'	dzevjn'c	?
10	dziesięć	deset	disažt	džesać	žaseś	desät'	dzesin'c	?

- (MOT) – Enciclopedia Motta, Federico Motta, Milano, 1986.
- (NOR) – Norsk-russisk ordbok, Vladimir D. Arakin, BIINS, Moskva, 1963.
- (ORO) – Oronimi bellunesi (1 – 6), Gian Battista Pellegrini, Fondazione Giovanni Angelini-Centro studi sulla montagna, Belluno, 1993.
- (PAS) – Piccolo atlante storico, M. Baratta, P. Fraccaro in L. Visintin, Istituto geografico de Agostini, Novara, 1958.
- (PAS) – Storia del Friuli, Pio Paschini, Arti Grafiche Friulane, Udine, 1975.
- (PER) – Storia universale delle civiltà, Il medioevo, Edouard Perroy, Casini Ed., Firenze, 1958.
- (PIO) – Storia del Friuli, Pio Paschini, AGF, Udine, 1975.
- (PIR) – Vocabolario friulano, Jacopo Pirona, Stabilimenti Antonelli, Venezia, 1871.
- (POP) – Istorija srpskohrvatskog jezika, Ivan Popović, Matica srpska, Novi Sad, 1955.
- (POP) – Renik rusko-srpskohrvatski, Dimitrije Popović, Izdaja A.M. Popović, Beograd, 1936/1946.
- (RAF) – Pagan Celtic Ireland, the Enigma of the Irish Iron Age, Barry Raftery, Thames and Hudson, London, 1994.
- (RAM 36) – Kratka zgodovina slovenskega jezika, Fran Ramovš, ZRC SAZU, Ljubljana 1995 (ponatis iz 1936).
- (RAM) – Kratka zgodovina slovenskega jezika, Fran Ramovš, ZRC-SAZU, Ljubljana, 1936-ponatis1995.
- (REN) – Before Civilization, Colin Renfrew, Cambridge University Press, 1979.
- (RIX) – Rätisch und Etruskisch (Innsbrucker Beiträge zur Sprachwissenschaft. Vorträge und Kleinere Schriften, 68), Helmut Rix, Innsbruck, 1998.
- (RUT 2) – Poknežena grofija Goriška in Gradišanska, Simon Rutar, Matica slovenska, Ljubljana 1892.
- (RUT) – Tolminske zgodovinske rtice, Simon Rutar, Tolminski muzej, Tolmin, 2001.
- (RUT) – Zgodovina Tolminskega, Simon Rutar, Hilarijanska tiskarna, Gorica, 1882.
- (SEL) – Izbrannye trudy, Afanasij Matveevi Selišev, Izd. Prosvešenie, Moskva, 1968.
- (SEM/1) – Le origini della cultura Europea / Rivelazioni della linguistica storica, Giovanni Semerano; Leo S. Olschki Ed., Firenze, 1984;
- (SEM/2) – Le origini della cultura Europea / Dizionari etimologici, 1994.
- (SER) – Le prime e le piu antiche civiltà, Giuseppe Sergi; Fratelli Bocca Ed., Torino, 1926.
- (SIEN) – Slovenska Koroška – Seznam krajev in politino-upravna razdelitev, Luka Siennik-Bogo Grafenauer, Znanstveni institut-oddelek za meje v Ljubljani, Ljubljana, 1945.
- (SNO) – Slovenski etimološki slovar, Marko Snoj, MK, Ljubljana, 1997.
- (SNO) – Slovenski etimološki slovar, Marko Snoj, MK, Ljubljana, 1997.
- (SSKJ) – Slovar slovenskega knjižnega jezika, SAZU-DZS, Ljubljana, 1991.
- (ŠLE) – Veliki italijansko-slovenski slovar, Sergij Šlenc, DZS, Ljubljana, 1997.
- (TRE) – Enciclopedia italiana, Treccani, Roma, 1937.
- (TRS) – Letopis Matice Slovenske, Davorin Trstenjak, Matica slovenska, Ljubljana, leto je podano pri vsakem navedku posebej.

Zaključak

Kao što se iz svega pokazanog vidi, Tatomir Vukanović i svi navedeni autori na koje se poziva manje ili više prihvataju ili pretpostavljaju da su Veneti i njegove sinonimne nominacije i atribucije Slovjani. To su i Slovenci i njihovi preci kao jedan od njihovijeh ogranaka na jugu. Tretirajući Venete kao veliki narod na rodovsko-plemenskom stupnju društvenog razvitka u populističkom značenju, kao mnoštvo, svijet, masa, ti autori ih lociraju u pradomovini starijih Slovjana kao evropsku etničku zajednicu indoevropskog podrijetla koja se, prema najnovijim proučavanjima, nalazila na prostoru što se može ograničiti Karpatima na jugu, Baltičkim morem na sjeveru, Labom (Elba) na zapadu i srednjim tokom Dnjepra na istoku¹⁴. Nalaze ih i tamo gdje su odselili širom Evrope nakon njihovijeh seoba na istok, zapad i jug¹⁵. Sve se izloženo slaže s mojom još ranije utvrđenom etimologijom imena Sloven(c)i, nastalom od osnove slov- (iz slovjenskog oblika slovo “riječ”) + *veneti* = *sloveneti* = *sloveneci* = *Slovinci*. A ime *Veneti* (*Vendi*, *Vindi*, (*V*)*Anti* i sl.) izvedeno je iz evropskijeh jezika kao oznaka za protoslovjanski etnikum na obalama Baltičkog mora u doba prije pojave naziva Slovjani u značenju zapadni “nastanjenici morske obale” kao praslovjanski preci Slovenaca i drugih Slovjana¹⁶. S tim etimologijama i pojmovno i nominalno sve je saglasno sa saznanjima do kojijeh sam došao i u mojem najnovijem radu o Venetima kao Slovjanima¹⁷. U vezi s izloženom problematikom, treba još samo kazati da Skiti i Sarmati u etničkom smislu nijesu bili Slovjani, nego Skiti opšti naziv za stanovništvo iranske jezičke grupe, a Sarmati posebne nomadske etničke zajednice čiji su potomci Alani, preci savremenijeh Osetina¹⁸. No, to nipošto ne znači da se u interpretaciji naznačenijeh pisaca njihova imena kao opšti pojam za lutalačko, bolje reći skitačko stanovništvo nijesu mogla odnositi i na Slovjane. Što se pak tiče naziva *Bijela* Rusija i *Bijela* Hrvatska, prije će biti da su nastali prema iranskom određivanju strana svijeta po bojama u značenju *Zapadne* Rusije i *Zapadne* Hrvatske. Tako se najčešće tumače u izvorima i literaturi. To naročito potvrđuje vizantijski car-pisac Konstantin VII. Porfirogenet u *De administrando imperio*.¹⁹

Sažimak

U ovom radu donose se podaci o Venetima kao Slovjanima, odnosno Slovincima, koje je srpski etnolog Tatomir Vukanović objavio u knjizi *Etnogeneza Južnih Slovjana* (Vranje, 1974). Ti podaci sadržani su u spisima antičkih pisaca datiranim od VI. vijeka. Ti podaci izrično ili hipotetično identifikuju Slovjane kao Venete još dok su prebivali u njihovoj pradomovini na evropskom sjeveroistoku, ali i na njihovijem teritorijama nastanjenim širom Evrope nakon seoba iz te pradomovine na istok, zapad i jug. I u interpretaciji antičkih pisaca naziv *Slov'n(e)* sačinjen je od osnove slov- iz slovjenske riječi *slovo* “riječ, govor” + neslovjanski nastavak *-vene*

iz zapadnoevropske riječi *Veneti* u značenju zapadni “nastanjenici morske obale” još dok su prebivali na obalama Baltičkog mora u doba prije pojave naziva *Slov(j)en(e)*. Prema tome, i etnonim Slovenec kao jedan od sinonimnijeh pojavnih oblika imena *Slovĥn(e)* nastao je od *slov-* + *veneti* > *sloveneti* > *sloveneci* > *Slovenci*. U tome se sastoji etimologija toga etnonima shvaćena u morfološkom i semantičkom značenju toga pojma.

Napomene

- 1 Tatomir Vukanović, *Etnogeneza Južnih Slovena*, Vranje, 1974, 24-34.
- 2 Th. Mommsen, *Jordanis Romana et Gotica*, Monumenta Germaniae historica, V, 1, Berlini, 1882, Getica, V, 34-35.
- 3 *Germaniae*, cap. 46.
- 4 Tatomir Vukanović, nav. djelo, 24-25.
- 5 St. Stanojević - V. Ćorović, *Odabrani izvori za srpsku istoriju*, 29.
- 6 Tatomir Vukanović, nav. djelo, 27.
- 7 Ibidem, 31.
- 8 K. Oštir u *Etnologu* II (1928), 46-73. O Antima je više puta pisao i N. Županič. Po njegovom mnijenju, i oni su podrijetkom s Kavkaza i Alorodijci. Današnji Andi na Kavkazu njihovi su ostaci - piše on u *Etnologu* VII (1934), 88-97.
- 9 *Vvedenie vĥ kursĥ istoriĥ rus. jazyka*, Petrogradĥ, 1916, 39, 45-46.
- 10 *Izĥ istoriĥ slavjanskĥ peredviženĥ*, Spb. 1901, 18.
- 11 H. Krahe, *Die alten balkanillyrischen geographischen Namen*, Heidelberg, 1925, 8.
- 12 Tatomir Vukanović, nav. djelo, 31-32.
- 13 Isto, 32.
- 14 Petar Vlahović, *Narodi i etničke zajednice sveta*, “Vuk Karadžić”, Beograd, 1984, 238.
- 15 Stjepan Pantelić, *Pradomovina Slavena u srednjem Podunavlju*, Mainz/Zagreb, 2002, 73-137, Venete kao Slovjene smješta u Panoniju, Troju, Italiju, Galiju, na Baltik, u Karantaniju, u Istru, Liburniju, Japodiju, Dalmaciju, na rijeku Moravu (Srbija) i na rijeku Zetu i Moraču (Crna Gora).
- 16 Univ. prof. dr. Vojislav P. Nikčević, *Veneti in Sloven(e)i* u knjizi *Z Veneti v novi čas. Odgovori - Odmevi - Obravnave* (Zbornik 1985-1990). Uredil in izdal Ivan Tomažič, Ljubljana, 1990, 313-361, i dr. Vojislav Nikčević, *Crnogorska književna raskršća*. Datiranja, lokacije, autorstva, etničke atribucije, veze, Matica crnogorska, Cetinje, 1996, 222-223. U tijem knjigama etimološki su objašnjeni svi slovjenski likovi. F(ran) Ramovš, *Slovenački jezik*, Narodna enciklopedija srpsko-hrvatsko-slovenačka Prof. St. Stanojevića, IV knjiga, S-Š, Bibliografski zavod, Zagreb, 1929, 220, ističe: “Danas obično *Slovenac*, *Slovenci* nastalo je od *Sloven*, *Slovene* uz *Slovenka*, prema odnosu *sivec: sivka*, kao *gorjanec iz gorjan* uz *gorjanka* i t.d.” Očividno je da je *Sloven*, *Slovene* sastavljeno od *slov-* + *-ven(e)* iz *Veneti*. Takve smislene morfološke i semantičke slovjensko-neslovjenske simbioze i sinteze kao identifikacije imena *Slov'en(e)* i njegovijeh ostalih sinonimnijeh pojavnih oblika nema nijedna druga etimologija. To dolazi otuda što je na nauci zasnovana. Vrlo je zanimljivo da i Fran Ramovš, *Kratka zgodovina slovenskega jezika*, I, Ljubljana, 1936, 3, dovodi u vezu Slovjene i Venete kad piše da je “preprosta nemška govornica rabila *Winidi*, danas *Winden*, *Windisch* t.j. stari germanski

personal pronominal in Nominative, ISA(V)ICHЬ or SAICH is the name of the graffito author in Nominative, the word VOYAKЪ or VOYAKA (*warrior*) is a noun with a small hue of contempt in stylistics, PSALЪ is a verb in Perfect (*I have written*), TUTЬ or TUTЬ is a pronominal of place (*here*), VOTЬ is an indicative pronominal (*here!*). The whole sentence has the sense: *It is me, Isayich-warrior. Here am I, Saich!* As I understand the situation, such an inscription is a joke on ISAYICH (a father's name) and does not belong to him, but to somebody from his friends or co-workers. The use of Slavic signs and the Greek Ψ was made consciously to stress the comic effect, and to the same purpose was used instead of the neutral word VOIN the word VOYAKA. It seems to me that this ISAYICHЬ was a braggart and the joke reflects this feature of his character. He is not a warrior at all; on the contrary, he may be a coward, and it was a good reason to smile upon him. The appellative ISAYICHЬ and the particular SAYICHЬ indicates the big age of this person (in Russian, appeal only with father's name without first name to an old man is rather familiar); to this we can add the drawing of a big mushroom as glagolic S (it means an *old mushroom*) and a drawing of a beautiful cross in the second line; it shows us that probably ISAYICHЬ was a priest. Therefore someone of the calligraphers has drawn a joke upon an old priest with full father's name ISAYEVICHЬ.

The whole text is as follows: **АС, ИСАВИЧ-ВОЯКЪ ПСАЛЪ ТУТЬ. ВОТЪ АЗ, САИЧ,** i.e. *Я, ИСАИЧ-ВОЯКА ПИСАЛ ТУТ. ВОТ Я, САИЧ.* It means: ME, ISSAICH-WARRIOR WROTE HERE. HERE AM I, ISSAICH. It is an inscription-puzzle from nothing to do in the church building during a service; probably from the stranger name, Issaich, it was written by someone, perhaps a scribe. This inscription was made by three scripts: *runica, glagolica* and *cyrillica*.

In the St. George cathedral of the St. George monastery of Novgorod, see Fig. 7, was found a graffito of the XII century³⁴, which was read as **А СЕ СОЗОНЕ ΨЛ(Ь), А СЕ ... ИСЛЮ** [ibid.]. It was the reading of Russian epigraphist of the Institute of Archaeology of RAN (Russian Academy of Science) A.A. Medynceva. Here we see the sign No 18,

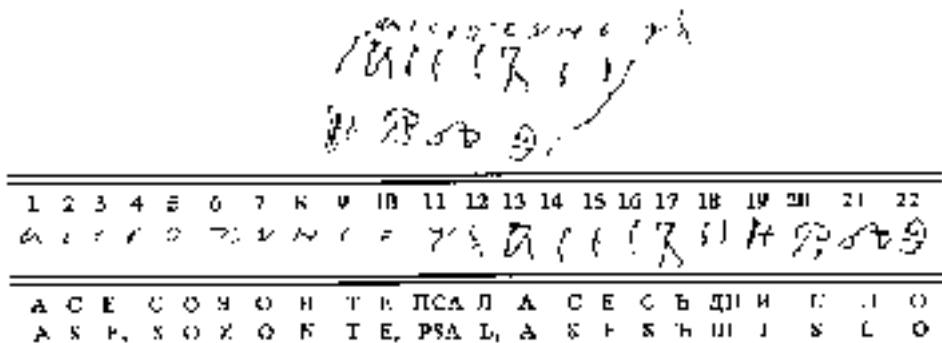

Figure 7. The graffito from the St. George monastery of Novgorod³⁴ and my reading the inscription

which this investigator could not read because it was the *runica* sign. Therefore the common sense of the second word in second line was undetermined by her.

I see here 22 signs where the signs 1-10, 12-17 and 19 are the *cyrillica* characters, the signs 20-22 are *glagolica* ones, the sign No 11 (Ψ) is a *Greek* character as abbreviation for the three Russian letters PSA, and the sign No 18 is *runica* syllabogram DI. The full text is ASESOZONTEPSALASESЪДИISLO.

I divide the text into the words: ASE, SOZONTE, PSAL. ASE SЪДИI SLO. Compared to the Medynceva³⁴ reading, I read the person name SOZONTE and not SOZONE, and twice ASE=AZ, but not A SE ... (*and this...*). The letter "I" before the last word does not exist independently; it is a part of the word SЪДИI. The last word remained unfinished by the author of inscription (SLO instead of SLOVO).

I read as **АСЕ, СОЗОНТЕ, ПСЛ, АСЕ СЪДИИ СЛЮ(ВО)**, i.e. *Я, СОЗОИТЬ, ПИСАЛ, Я СОДЕЯЛ СЛОВО*. It means: *ME, SOZONT, WROTE, I HAVE MADE A WORD*. Sozont is perhaps a calligrapher too. It is very interesting that the form ASE instead of ASЪ, and SOZONTE instead of SOZONTЪ are the remains of syllabic orthography. Probably, on the ending of these forms was ТЪ instead of ТЬ. And in *runica* ТЪ=ТЕ, therefore one could change one ending for another one.

In the word SЪДИI (*made*) the syllable DI was written in *runica*, and the word СЛЮ(ВО) (word) was written in *glagolica*. The text was made in three types of writing consciously as if SOZONT the first on the Earth HAS MADE A WORD like the Lord. Thus I suppose that the inscription was a joke on SOZONT who probably was a very eloquent and proud person as if he was the Lord himself. As in the previous example, we see here not only a joke of the Russian monastery calligraphers but also the demonstration of their skill and professional experience: they were able to write what they liked: *cyrillica*, *glagolica*, *runica* and *Greek* characters. They believed that nobody except them could read these inscriptions. That is the reason of their jokes: they were accessible only for a very narrow circle of persons.

Not many inscriptions of this type were found and their authors were the scribes, i.e. the professionals, who had to rewrite the texts from *glagolica* into *cyrillica*. But in general, the *Glagolic* writing on the territory of Russia did not exist.

Runica in prehistoric inscriptions

Besides in mediaeval Russian inscriptions,²¹ the *runica* type signs can be traced in several prehistoric objects. Examples of this type have been presented elsewhere.^{35,36} Collection and deciphering of inscriptions of this type is a challenge for the future.

LINE FOUR

Marinetti's [I] Transcription:

4 |i.me.r.ketaθ-[-]u.θe.i.tekome.i.tiie.i.kva.n.venev[?]i.s. pa.i.verokeno.n.[
4 |jimerkedat-[-]uteidekomeidieikvanvenev[?]ispaiverokenon[

Our Division:

[] IM ER KE DAT -() [-] U TEI DE KOMEI DIEI K VAN VENEV [?] I
SPAI VERO K E N ON []

Pronunciational Guide and Punctuation:

[] JIM JER KE DAT -() [-] U TEJ DəJE KOMEJ ŽE Kə VAN VENEV [?] I
I SPAJ VERO(U) Kə JE Nə ON []

Sln. Lit. Translation:

[] KER JIM TJA DATI -() [-] V TEJ DA JE KOMAJ ŽE KO VEN VENEL
(ODCVETEL) [?] IN V SPANJU VERIL DA NAJ JE ON []

Eng. Translation :

[] BECAUSE THERE TO GIVE THEM -() [-] IN THIS THAT HE NO
SOONER WITHERED OUT THAN [?] AND SLEEPING SEEN TO IT THAT
HE []

Commentary:

For another instance of IM (JIM) – “them, to them” see IM in inscription B-01, p. 52, [3].

ER (JER) is an arch. form of today's lit. Sln. KER – “because”. Vide ER in inscription I p. 59, [3] and inscription XXII, p. 33, [4].

KE – “there” - is still the dial. Sln. counterpart of the lit. Sln. TJA - „there“. Vide KEDOKEY in inscription W-01b, p. 17, [3].

DAT is still the Sln. colloquial usage for the lit. Sln. inf. DATI – “to give”.

U – “in, into” is still the colloquial-speech counterpart of the lit. Sln. V – “in. into”.

TEI (TEJ) – “to, to this one” is an arch. form for the fem. sing. dat. case of ONA – “she”, the preposition U preceding TEI predicating the dat. case. Vide TEJ in inscription XXXIV, p. 53, [4] and in inscription W-01b, p. 17, [3].

DE (DəJE and DJE) is a common colloquial contraction of DA JE – “that he/she/it is”.

KOMEI is the dial. Sln. for the lit. Sln. KÓMAJ – “scarcely, hardly”.

DIEI is a sound approximation of the dial. Sln. ŽEJ – “already, yet, as early as”. Due to the lack of diacritics, the ancients coined as best they could.

K is dial. Sln. Kə for the lit. Sln. KO – “when, as”. KOMEI DIEI K is today’s idiom KOMAJ ŽE KO – “no sooner than”.

VAN is the Venetic counterpart for the contemporary dial. Sln. VAN and VəN and the lit. Sln. VEN, all meaning – “out”.

VENEV is an exact sound replica of the lit. Sln. VENEL (pr. VENEV) – “withered, faded”.

I for – “and”. Even though standing alone I is SC. for – “and”; Sln. also employs it as I ...I in instances of iterative enumeration.

SPAI is a Sln. dial. gerund of the inf. SPATI – “to sleep”. However, the contemporary use of SPAJE - “sleeping” is obsolete and generally replaced by V SPANJU – “in one’s sleep”.

VERO is p.p. of inf. VERITI – “to make reliable, trustworthily”.

K is for the dial. Sln. Kə - “that, so that”.

E is for JE – “he/she/it is”.

N is for the very dial. Sln. Nə - “let, may, may it happen that”. Vide N in inscription G-136, p. 10, [2].

ON encountered above is for the lit. Sln. ON – “he”.

Word and Meaning Comparison

Venetic Text	Meaning	Sln.	Meaning
IM	to them	JIM	to them
ER	because	JER (dial.) KER (lit.)	because
KE	there	KE (dial.) TJA (lit.)	there
DAT	to give	DAT (dial.) DATI (lit.)	to give
U	in, into	U, also V	in , into
TEI	to this one	TEJ (dial.) TI (lit.)	to this one
DE	that he/she/it is	DəJE, DJE (both dial.)	that he/she/it is
KOMEI	scarcely, hardly	KOMEJ (dial.) KÓMAJ (lit.)	scarcely, hardly
DIEI	already, yet, as early as	ŽEJ (dial.) ŽE (lit.)	already, yet, as early as
K	when, as, that	Kə (dial.) KO (lit.)	when as, that

Bibliography:

1. C. Pauli, *Altitalische Forschungen*, Erster Band, Leipzig 1885, J. A. Barth;
2. J. Rhys, *Celtic inscription*, reprint of the edition 1906-1913, Biblio Verlag – Osnabrück 1977;
3. J. Whatmough, *The Prae-Italic dialects of Italy*, Vol. II, Part III, G. Olms Verlagsbuchhandlung, Hildersheim, 1968;
4. M. Lejeune, *Manuel de la langue vénète*, Heidelberg 1974, Carl Winter, Universitätsverlag;
5. J. Šavli, M. Bor, I Tomažič, . *First Builders of European Community*, 1996, Editiones Veneti, ISBN 0-9681236-0-0.

Povzetek

Napis Pauli No. 39

C. Pauli je napisal na kratko po nemško: “39. Napis na posodici, najdeni blizu Verone.” Predstavil je napis, njegovo prečrkovanje: KOLIVETU, ni ga pa prevedel. Tomažič ga prečrkuje kot KOLIHETU, bere kot KOLIJE TU in prevede v: *PODPRI TRTO, ČAS JE*. Tomezzoli ga prečrkuje kot KOLYSETU, bere kot KOLYS E TU in prevede kot: *TUJE OSTRA ZAČIMBA*. V prvem primeru bi napis vabil k delu, v drugem pa opozarjal na vsebino v posodici. Vsekakor je pisec napisa pripadal nekdanjemu ljudstvu, katerega jezik je bil bliže slovanskim jezikom kot latinščini, italiskim, keltskim ali germanskim jezikom.

Editor’s remark

If in KOLIHETU reading by I. Tomažič, the first word would be in the imperative form, it could stem also from another verb, inf. *‘klati’* (to slaughter, i.e. to kill by causing bleeding using a knife), imper. *kolji!*, division: KOLIJE TU!, liter. Sln: KOLIJE TU, and the translation would be approx. “Slaughter her (it) here”. In such a case, the vase would be used to collect the blood. For religious purposes? If so, iron and nitrogen (possibly even ¹⁵N, as well as traces of porphyrin and/or its degradation products) enrichment in the interior surface of the vase might be detectable.

Annex A

39. Inschrift eines kleinen Gefässes, gefunden in der Umgebung von Verona.

koliu-etu ←—

Poggi, Contribuzioni allo Studio della Epigrafia etrusca 90, no. 52.

Tafel II. nach Zeichnung von Poggi.

Annex B

248 Scratched on a small vase, found in the neighbourhood of Verona, and at one time in the private collection of a Sig. Ancona (Verona); quoted by Pauli, *Altital. Forsch.*, I, p. 19, no. 39, and Plate II; and by Pais, *Add. C. I. L.*, v¹ 1080, 475 from Poggi, *Contrib. allo Studio d. Epigrafia Etrusca* (Genova, 1879), p. 90, no. 52 (see *Giornale Ligustico*, vi). From r. to l.

koliu-etu

According to Pauli, in the Lepontic $\alpha\beta$, and claimed by Danielsson, *Zu den ven. u. lep. Inschr.*, p. 23, and Rhys, *Cisalp. Gaul*, p. 69, as a Lepontic insc. But if so, it is strangely distant from its true home, and would be by far the most easterly of the Lepontic inscc.; in this there would be nothing difficult, since a vase is an easily portable object, and, in any case, the precise spot at which this vase was found has not been recorded.

But the Δo is characteristically Venetic, while the long stroke straggling across i (unless both this and the prolonged stroke of the o are accidental merely) would make *kolzi-etu* a more probable reading, with Venetic $\mathbb{X} z$; l and u, however, are \sqrt and \vee respectively, so that with Venetic o and z it would be necessary to regard the $\alpha\beta$ as mixed. The termination -u, on which Danielsson relies, is frequent in Raetic inscc., as well as in Lepontic, while the single punct after lu (z l?), recognized by Danielsson, but accidental according to Pauli and Rhys, may be held to indicate some connexion with the Magrè group; there is nothing like it, however, in the Lepontic inscc. (with the sole exception of 279), save on *graffiti* (e.g. 256, 296).

pomembne meje posameznih kriterijev kot enako obravnavanje vseh navedenih različic:

- Prečrkovanje je narejeno na osnovi znanih zapisov in običajno prepoznanih črkovnih znakov, ki so lahko po posameznih geografskih ali jezikovnih območjih nekoliko različni, vendar omogočajo dokaj zanesljivo branje, zato je tu kriterij najstrožji, odstopati sme le 10 % črk.

- Zahtevani delež prepoznanih črk iz sodobniku razumljivega besedila je bistveno manjši, saj se besede s časom delno ali v celoti spreminjajo, zato je kriterij tu najohlapnejši in zahteva le 25 % prepoznanih črk. Ob manjšem deležu postane branje in razumevanje zelo vprašljivo.

- Delež prepoznanih besed je najpomembnejši kriterij in temelj odločanja o pravilnosti prevodov in razumevanju prebranega besedila. Zato mora biti ta kriterij strožji, vendar mora omogočati tudi delno razumevanje in mora upoštevati tudi manjše deleže prepoznanega besedila, vendar običajno ne manj kot eno tretjino.

3. Analiza

Analiza zajema pregled ustreznosti prečrkovanja zapisov v latinico in primerjavo različnih prevodov istega besedila s prepoznavanjem posameznih črk ali sklopov črk in zlasti s prepoznavanjem posameznih besed prevedenega besedila. Vsa besedila so obravnavana po enakem postopku in po enakih kriterijih tako, da je primerjava ustrezna in daje upravičene zaključke. Pri napisu je treba upoštevati, da gre za okrasni meč in je temu primerna tudi pisava, ki je meču tudi v okras.

3.1 Primerjava črkovanja

Primerjava črkovanja; v oklepaju je število drugače pisanih in drugače prebranih črk:

1.	φaniniuφikuremieshiisφasuvakhikvepisines	(8, 4)
2.	đaniniođikoremieshiisđasovakhikvepisones	(11, 3)
3.	φaniniiuφikuremieshiraφasuvakhikvelisanes	(10, 4)
4.	faniniufikuremieshiitifasuvakhikvelisunes	(5, 3)
5.	raniniufikuremleshiiipivauvakhikvelisunes	(8, 4)
6.	vaniniuvikuremeishiisvasubakhikbelisines	(11, 4)
7.	ranišurikuremieseiitirasuvakeiikvelisunes	(0, 4)
8.	ranišurikuremieshiitirasuvakhikvelisunes	(0, 0)

Prvi trije avtorji uporabljajo grške črke, kar se je izkazalo za neustrezno, saj je tekst razumljiv na osnovi slovanskega besedišča. Drugi avtor bere U kot O, kar ni skladno z znano abecedo. Naslednja dva avtorja uporabljata črko F, ki je Reti, Veneti in Etruščani

takrat niso imeli, črko Š pa bereta kot NI, kar ni skladno z razumljivim prevodom. Peti avtor bere ITI kot PI, ki je grška črka in ni ustrezna iz že navedenega razloga, poleg tega črko I bere kot L brez razloga. Šesti avtor bere R, Š, K, V in U drugače, vrstni red IE pa zamenja z EI. Vsi navedeni avtorji ne berejo črk dosledno, kjer izstopa črka R. Prva, to je v napisu skrajno desna črka, ne nastopa v venetski abecedi, vendar se v varianti Magrè približa znaku za to črko na meču. Severnoetrusčanska pisava ima dva različna zanka za R [4] in oba sta prisotna v tem napisu. Branje znaka ITI sta obravnavala že Tomezzoli in Čudinov [1], ki ga bereta skladno z znano abecedo. Sedmi avtor bere črke, ki to dopuščajo, namenoma kar se da drugače kot drugi avtorji. Dosledno bere črko R, ki jo ostali pravilno berejo le enkrat, čeprav je zapisana štirikrat. Črko, ki jo drugi berejo kot NI, bere kot Š. Črko, ki jo drugi berejo kot H, pa bere kot EI. Zadnji avtor je združil dosedanja pravilna branja.

3.2 Primerjava prevodov

Primerjava prevodov kjer je pri zapisu v oklepaju navedeno število besed, pri prevodu pa je v oklepaju navedeno število prepoznanih črk, ki so odebeljene in prepoznanih besed brez imen, ki so podčrtane:

V prikazu so upoštevani:

delitev na besede,
prevod v angleščino,
slovenski tekst, ki se najbolje prilega originalu na podlagi podanega glosarja.

T.: FANIN I UFIK U REMIESHI I ITIFAS U VAKH IK VELIS U NES (13)
War and mutilation are to the Romans and tha fury is to their god Bacchus, Velis is with us
vojna in krnitev je od Rimljanov in furija od Bakha je, Veles je z nami (2, 5)

Č.: RANI NI UFIK U REMLESHI I PIVA U VAKH IK VELIS UNES (12)
the wounds are not the mutilations among the Romans;when you are drinking together with Bacchus, Veles has them carried away
rane niso krnitev pri Rimljanih in ko piješ z Bakhom jih Veles odnese (8, 5)

A.: VAN INI UVIK UREMIES HI IIS VAS U BAKHI K BELISI NES (12)
heavenverd and always turning, (may you) take all food in offering to (god) Veles
(v)nebesa in večno vrtečse jed vso y darovanje k Velesu nesi (8, 5)

P.: RANIŠ U RIKU REMIESEIII I TI RASUVAK EII K VELI SUNES (11)
raniš u riku Rimljane in ti razsuvaš jih ko veli suneš (30, 10)
(you) wound in battle-cry Romans and you crash them when (you) strongly strike

VULGARIA, and we understand it as BULGARIA with the epithet NEFLOHICA that means *NOT RIVER BULGARIA*. Perhaps this expression of *NOT RIVER BULGARIA* was chosen especially in contradiction with the expression of *VOLGA BULGARIA*. Many investigators have believed that the word BULGAR (the capital of *VOLGA BULGARIA*) is the result of the phonetic development of the word VOLGAR (a citizen of *VOLGA*). But to confirm this assumption, they had to find fixed in the historic documents an inscription of the word BULGARIA containing the letter V. Now this drawing of that word is found. (Editor's remark: In the book of Paul Deacon, *Historia Langobardorum*, from ~800 AD, there also stays: 'Vulgares' for the time around 568 AD) At last there is one more word NEFLOHICA but this time in the expression with the word TRAC(IA) or FRAC(IA), that is *NOT RIVER FRACIA*. It means the part of the territory of modern Bulgaria: therefore there was *RIVER FRACIA*, *DANUBE FRACIA*.

I have not read one more inscription in the right part of the Eusebius map, i.e. that on the right side of the rectangle framing the words VULGARIA NEFLOHICA, presented with the inclination to the right side. I suspect that it was written with the Slavic syllabic script *runica*. But from where is it on the Eusebius map? To suspect that it was written by chance, that would be a very weak explanation. To consider that it was done with a particular aim because of the old tradition then a single inscription doesn't suffice. But as I inclined to the second assumption, I began to look for other inscriptions written in *runica*. I have found them on the top part of the map showing Baltic Sea, as presented on Fig. 5. There, one can see several signs, which have not the waveform, what one could expect to mark the see.

The regions where there are the *runica* inscriptions I drew with frame and numbered. When some inscription was not horizontal, I put upon it the inclined frame. I turned too their color, white on the black background, to black on the white background. Now I see such a result: the inscriptions No. 1 to 3 I read РИМЪ.

Fig. 5. The regions of the Eusebius map [3] written in *runica*

v mesečnih nočeh) in lesk ptičjega perja. V zgodnjem krščanstvu, ko je bil spomin na poganstvo še živ, se je »šajnat(a)« prideval(a) tudi krščanskim svetnikom. Tako je nastal Šentlovinc (šajnat(i) Lovrenc: šajnat → šent), Šentvid (šajnat(i) Vid), Šentpavel (šajnat(i) Pavel, narečno Šentpav), Šentil (šajnat(i) Tilen) ... V nekaterih primerih je »šajnat(i)« glasovno že tako oklešččen, da je ostal le še »š«. Na primer: Šmarjeta (šajnat(i) Marjeta), Šmihel (šajnat(i) Mihael, narečno Šmihu), Škocjan (šajnat(i) Kocjan), Šmarje (šajnat(i) Marija) in gotovo najstarejši, iz poganskih časov izhajajoči Štična (šajnat(i) Tica), Šentvid (šajnat(i) Vid), Šentrumar (šajnat(i) Trumar /!!!/). Svetniki, ki so bili v naše cerkve umeščeni pozneje, so dobili pridevnik sveti. Na primer sveti Rok (ne Šentrok), sveta Katarina (ne Šentkatarina)... [1, str. 71 – 81].

Šajnata Reitija, mesec in luna

Med preučevanjem naše prazgodovine sem postal pozoren na čudovito in vplivno nebesno popotnico na podlagi ljudskih pregovorov, rekov in primerljivk. Sem sodijo znani ljudski vzkliki: »Vstanite dekleta, luna je taka ko reta«, »Polna luna je rejtasta«, »Ta je pa za luno« ... Vzbujena pozornost me je pripeljala do primerjave med luno in poljedelskim orodjem, imenovanim reta (narečno rejta). Primerjava je pokazala, da imata obe telesi visoko stopnjo podobnosti. Razen **imena** (božansko ime je razločno napisano v starih venetskih napisih) je velika podobnost tudi v **obliki, barvi in funkciji**. Obe namreč vršita selekcijo: rejta loči kleno zrno od plev, Reitija pa dobre duše od slabih. Duše, ki so za zemeljskega življenja živele po božjih postavah, gredo na osvetljeno stran – v raj, nespametne duše pa »za luno«, v večno temo. Poleg tega ima rejta veliko lukenj - por, tako kot šajnata Reitija, ki je porasta, kakor pravi venetski napis [2, str.89-91].

Izraz rejta je izrazito onomatopoeično (glas posnemajoče) ime. Pri vprašanju, kdo je komu dal ime, rejta Reitiji ali obratno, odločno dajem prednost rejti. Pri tem upoštevam pravilo, da so »glasna« telesa imensko izvirnejša od njihovih »molččih« soimenjakov. Rejta se pri uporabi »oglašča« povsem skladno s svojim imenom, luna pa je čisto tiho. (O tem se lahko vsakdo prepriča s preprostim poskusom). Moje preučevanje sega v čas nekaj zadnjih tisočletij, zato ob tej priliki ne morem dati odgovora na vprašanje, kako so imenovali »nočno osvetljevalko« v še večji davnini, ko še niso »iznašli« rejte. Imela je pač neko ime (morda je bil to mesec ali kaj drugega).

Številni izrazi, izhajajoči iz rejte in Reitije, so zgovorne priče, da sta obe imeli velik pomen v življenju prednamcev. Med ohranjene sledove lahko štejemo tudi krajevna imena Retje, Ratje, Ratike, Ratenca, Rapljevo V večini primerov gre za gručaste (okrogle) vasi, podobne rejti ali Reitiji. Najbolj prvobitno obliko z radialno razporeditvijo zgradb je ohranila starodavna vas Ratje [1, str. 76 – 77]. Vsekakor moramo dopustiti možnost, da so bila v teh naseljih v davnini svetišča šajnate Reitije. Možno je tudi, da so nekatera naselja dobila imena po rejtastih požiralnikih, imenovanih retja, ki se po obliki, funkciji in imenu lepo skladajo z rejto in Reitijo.

stiškega prazgodovinskega kompleksa (čudodelne vode, očiščevalni bajerji, gradišče s špansko vasjo, Kojina (predel za konje)... [1, str. 49 – 64].

Spomin na čaščenje poganske šajnate Tice so tudi tičce, ki so jih na nekdanjem Lobjanskem o božičnem in novoletnem času veliko pekli. Z njimi so obdarovali otroke

Slika 3. Človekolika ptica potiska utelešeno grešno dužo nazaj v temo. Izsek iz prikazovanja poslednje sodbe – štukatura v samostanu Stična. .

in popotnike. V manjši meri to počno še danes. Popotna tica, ki so je dajali na pot za materialno oskrbo in za duhovno varstvo popotnikov, je dala ime naši potici (popotna + tica = potica). Očitno so v krščanstvu popotne tice nadomestili krilati angeli varuhi, ki pa ne dajejo materialne (prehrambene) varnosti, temveč le duhovno zaščito. V moji mladosti me je vznemirila pripoved o peki velikih in malih tic in tičic [13]. Z velikimi ticami so obdarovali berače in druge starejše ljudi, z malim ticami (tičcami) pa otroke, zlasti tepežkarje. Tedaj sem mislil, da starejši pač več pojedjo, otroci pa manj. Danes vem, da je to v davnini imelo globlje duhovno ozadje: starejši potrebujejo veliko Tico, prenašalko duš na Reitijo (velike obvodne ptice selivke, npr. žerjavi), otroci pa so bili deležni simbolične male Tice (male obvodne ptice, na primer vodmci /vpijati/). Te male tice prinašajo nove dušice iz vode – šajnatega Trimožja. Vse imajo blesteče (šajnato) perje. Dandanes tičce vse bolj tonejo v pozabo. Še pred pol stoletja pa so imele zelo različno poslanstvo. Nekateri so jih pekli za božič, drugi za novo leto in za Svete tri kralje. Nekateri so jih pekli posamezno, drugi na kruhu poprtniku (prvotno verjetno popotniku). Na poprtniku so zapekli dve tici (veliko in malo) ali pa toliko tic, kolikor je bilo družinskih članov. Matere, ki so imele za možitev godne hčere, so spekle tičce na poprtniku za snubce (to je bilo verjetno povezano z željo po rodnosti in potomstvu). Ponekod so tice spekli tudi za obdarovanje vaških revežev. V minulem stoletju je razlikovanje med velikimi ticami in malimi tičcami močno zamrlo. Tice in tičce današnjega časa očitno izvirajo iz verovanja prazgodovinskih Lobjancev. To potrjujejo tudi podobe na situli iz Vač in drugih izkopaninah iz starejše železne dobe. Na poenostavljenem slikovnem izrezu z vaške situle vidimo, kako peljejo žensko

let je verjetno povezan s prenosom duše človeka, ki ga je požrla zver (sl. 4). (Opomba: Iz ženitovanjskega obredja /muženja/ so vzeti le tisti prizori, ki se neposredno nanašajo na ptice) Iz davnega čaščenja šajnatih Tic najbrž izvira tudi petelin (ne kokoš) na strehi, saj ima v naravi zares šajnato perje.

Poleg šajnate Tice in Žar-tice je na nekdanjem Lobjanskem znano še tretje ime. To je tič **Iskrnik** z žarečim repom, nekdam bivajoč v jami Zvrnilca v bližini Ratja v Suhi krajini [15].

Naši predniki so si pripravljali ogenj s kresanjem kremenovca iz katerega so letele iskre –tičce in vžgale kresilno gobo.

Popotna tica (raca) je prikazana tudi v znanem venetskem napisu, obogatenu z ilustracijo (→>puptnejegoracoiiiekupetaris) [2, str 95].

Zaključki

Prednamci so poseljevali današnje slovensko ozemlje (in še dlje proti severu in zahodu) že v antiki. Njihove pokrajine so dobile imena zlasti po površinski oblikovanosti. Zahodno dolenski svet oblastih (lobastih) gričev se je imenoval Lobjansko, prebivalci so bili Lobjanci (rimsko Latobiki). Organizirani so bili v skupnosti imenovane španovine pod vodstvom špana. Njihova božanstva so izhajala neposredno iz narave. Najpomembnejše božanstvo je bil bog vode, imenovan Trimožje (muža v treh agregatnih stanjih = Trimužjad). Zadnji dokazani sledovi obrednega čaščenja segajo do sredine preteklega stoletja. Ohranjenih je še nekaj voda z izvirnimi trimožjeadskimi imeni in razna materialna dokazila. Verovali so v posmrtno življenje na Reitiji (luni), ki so jo po božje častili (šajnata Reitija). Božanstvo je dobilo ime Reitija zaradi mnogotere podobnosti s poljedelskim pripomočkom rejto (reto)

Prenašalke duš na Reitijo so bile velike tice (šajnate Tice, Žar-tice, Iskrniki). Nove duše pa so s pomočjo božanske muže prinašale male šajnate Tice (vpijáti). Posredni sledovi čaščenja so ohranjeni še dandanes. Imena lobjanskih božanstev so posnemovalna imena in izhajajo iz narave, zato imajo izrazito slovensko (slovansko) govorno zvočnost in izhodišče. Lobjanska božanstva se v veliki meri ujemajo (v imenskem in vsebinskem pogledu) s pisanimi sporočili antičnih Venetov.

Viri

1. Leopold Sever, *Iskal sem prednamce*, Male Lipljene – Škocjan pri Turjaku, 2003.
2. Ivan Tomažič, *Novo sporočilo knjige Veneti naši davni predniki*, Editiones Veneti, Ljubljana 1990.
3. Zemljevid občine Ivančna Gorica 1996.
4. Ladislav Lesar, Zdravje iz neznatnega potoka. Potopisni članek v *Nedeljskem dnevniku* (1980).

5. Pripoved Toneta Mehleta, Joškovca (roj. 1908) iz Spodnje Drage in drugih prebivalcev iz vasi (leta 1989).
6. O čarovnicah povedal Jože Okorn, Drmožnik iz Ivančne Gorice (roj. 1925) zadnji mlinar v Metnajskem Drmožniku (leta 1992).
7. Kamnito obeležje z vklesanimi krščanskimi simboli hrani Verski muzej v Stični.
8. O imenu povedal Karel Grčman, Izirčan (roj. 1908) iz Leskovca (leta 1985).
9. Janez Jereb, Kronika župnije Škocjan pri Turjaku, I. knjiga.
10. Povedal Tone Žnidaršič, Tonzelj (roj. 1939) iz M. Ločnika (leta 2000).
11. Povedal moj stari stric Jožef Sever (roj. 1884) iz M. Lipljen (leta 1948).
12. Povedal moj oče Leopold Sever (roj. 1904) iz M. Lipljen (leta 1950).
13. Povedala moja stara mama Johana Sever (roj. 1878) iz M. Lipljen (leta 1948).
14. Alfred Brehm, *Velika knjiga o živalih*, Cankarjeva založba 1986, str. 222.
15. *Suhokranjski zbornik* 2003, str. 102.

Venetico je v elektronsko obliko za potrebe lobjanskega govora priredil Nejc Sever

Povzetek

Lobjanci ali Lobiki je staro ime za prebivalce zahodne Dolenjske. Ime so dobili po pretežno zaobljenih (lobastih) vzpetinah, danes imenovanih Dolenjsko gričevje. Po rimski okupaciji so jim novi gospodarji ime romanizirali v Latobike. Pred rimsko zasedbo so bili Lobjanci organizirani v skupnosti imenovane španovine ali župajevine pod vodstvom španov in župajev.

V okviru svojih skupnosti so poleg gospodarske dejavnosti (poljedelstvo, živinoreja – posebej konjereja, lov, železarstvo in trgovina) razvili dva učinkovita sistema: obrambnega in duhovnega.

Središče obrambnega sistema so bila utrjena gradišča s špansko vasjo, kamor so se v nevarnih časih zatekli špajani z vsem premičnim imetjem in se postavili v bran plenilec.

Jedro duhovnosti je bilo čaščenje narave, ki je s tem dobila božanski značaj. Na Lobjanskem je prevladoval kult vode in vseh njenih življenjskih tekočin. Tedaj so ji rekli **muža**, danes pa ji pravimo **moča**. Ker se muža pojavlja v treh agregatnih stanjih, so jo po božje imenovali Trimužje (izvirno Trimužjad). Naši prazgodovinski predniki Lobjanci so vodnemu božanstvu postavljali tudi svetišča, kamor so romali (prvotno (t)rumali) številni častilci. Najbolj znano svetišče je bilo v današnjem Škocjanu pri Turjaku. Na dolenskem zahodu se je obdržalo več izvirnih imen za oboževane vode. To so znameniti **Trmožniki** in **Zdravščki**. K Dražanskemu Trmožniku so okoličani hodili po zdravju in vodo obredno častili vse do začetka druge svetovne vojne.

Duše umrlih Lobjancev so po smrti odšle na »oni svet«, to se pravi na svetlo in na temno stran lune (za luno). Po božje čaščeno nebesno telo je zaradi ujemanja s poljedelsko rejto dobilo božansko ime **Reitija**. Prenos duš s tega na oni svet in v obratni smeri, so po prepričanju prednamcev, opravile ptice (nekdanje velike in male tice).

31. Davorin Martin Žunkovič, *Die Slaven ein Urfolk Europas*, Slovani prvotno ljudstvo Evrope, šesta izdaja, Wien 1911
32. Jožica Gerden, Prvobitnost Venetov srednje Evrope, *Zbornik 2. Mednarodne konference, Praprebivalstvo na tleh srednje Evrope*, Jutro, Ljubljana 2003, 21-29
33. Leopold Verbovšek, *Komu (ni)smo tujci*, Jutro, Ljubljana, 1995
34. Homer, *Iliada* (prevod A. Sovre), Državna založba Slovenije, Ljubljana 1982., str. 81
35. Herodot, *Zgodbe* (prevod A. Sovre), Državna založba Slovenije, Ljubljana 1953
36. Julien Cezar, *Les actions de l'Empereur ou de la royaute*, Paris 1932
37. H. Vergilius, *Eneida* (prevod F. Bradač), založba Mihelač Ljubljana 1992
38. S Strabo, *Antična geografija*, Leningrad 1964
39. S. G. Plinius, *Historiae naturale*, Giacomo Vidali, Vinegia 1573
40. Tacitus, *Historien 4, Griechische und lateininsche Quellen* (Uebertragung von Bruno Snell), Ernst Heimeran, München 1938
41. Ptolomaioi Kaudios, *Griechische und lateininsche Quellen* (Uebertragung von Bruno Snell), Ernst Heimeran, München 1938
42. Procopius Caesariensis, *Vojna z Gotami*, Akademija nauk SSSR, Moskva 1950
43. Discours de Julijen Cesar, *Les actions de l'Emperer ou de la royaute*, Paris 1932
44. Jordanes, *De origine actibusque Getarum*, komentar, prevod in original, Sankt-Peterburg, 1997, 2. izdaja
45. Pavel Diakon, *Zgodovina Langobardov* (prevod F Bradač), Obzorja, Maribor 1988
46. Jona Bobbiensis, *Vita S. Columbani: Termini Venetiorum, qui et Sclavi dicuntur*,
47. Nestor, *Cronica Nestoris textum russo - slovenikum versionem latinam glossarium edidit Fr. Miklosich Volumen 1 mum textum Continens*, Guilelmus Braumüller, Vindobona 1860
48. D. P. Hupchich, H. E. Cox, *A concise historical atlas of Eastern Europe*, map 8, London 1996
49. Dimitri Obolenski, *Vizantijski komonvelt* (revod Ksenija Todorovič), Prosveta, Beograd 1996, 74-75
50. Constantini Imp. Porphyrogeniti, *De administrando imperio liber de thematibus*, O upravljanju carstvom (prevod Nikola pl. Tomašič), Zagreb 1994, 84-88
51. Helmoltz, *Welt-Geschichte*, Bibliographisches Institut Leipzig, ponatis, Leipzig 1923.

Povzetek

Jezikovne korenine Slovanov potekajo verjetno, tako kot korenine drugih jezikov, iz skupnega prajezika prastarih kultur. Imamo več kasnejših slovanskih žarišč: v Mali Aziji - paflagonski Veneti, v Podonavskem bazenu - kultura Vinče in Lepenskega vira, v Jadranskem bazenu - Jadranski Veneti in Lužiška kultura Venetov ob Venetskem (Baltskem) zalivu. Združitev zgodovinskih pričevanj, jezikovnih in genetskih značilnosti, zemljepisnih imen ki večinoma izvirajo od staroselcev in arheoloških odkritij, nam omogoča vpogled v čedalje starejše čase in naše slovanske korenine na sedanjih ozemljih in v srednji Evropi pomikajo čedalje bolj v staro kameno dobo. Znanstveniki na podlagi skrbnega proučevanja in datiranja arheoloških najdb in genetskih značilnosti

posameznih narodov, že zavračajo Teorijo o preseljevanju narodov in tudi Teorijo o priselitvi *vseh* Slovanov na današnja zahodna in južna ozemlja v 6. stoletju.

V naših krajih je bila poselitev že pred zadnjo ledeno dobo, sedanji naseljenci pa so tu že od konca ledene dobe. V času so se vrstili osvajalni pohodi, vendar nobeden ni izpodrinil prvotnega prebivalstva. Najdaljša zasedba je bila v času Rimskega imperija, vendar so kljub dolgotrajni rimski zasedbi prvotni prebivalci ostali z enakim jezikom in z enako kulturo. Praslovanski Veneti so naseljevali pretežni del srednje Evrope, zahodni del pa so kasneje podjarmili in potujčili bojeviti germanski in romanski narodi. Novejše raziskave nam tudi naše slovenske korenine pomikajo v čedalje bolj zgodnjo dobo človeške zgodovine, v kameno dobo. Slovenija je jezikovni muzej z največjo gostoto narečij in starodavnih jezikovnih oblik, zlasti dvojine, zato je najbolj primerna za razumevanje starih etruščanskih in venetskih napisov. Velik del hrvatskega in srbskega naroda se je na sedanje ozemlje priselil iz območja reke Pripjat v sedanji severozahodni Ukrajini in jugozahodni Belorusiji, kamor so se njihovi predniki preselili iz obdonavskega območja že pred davnimi časi, in se po priselitvi na sedanje ozemlje pomešal s staroselskimi Veneti šele v začetku 7. stoletja.

Ciklus konferenc **Korenine slovenskega naroda**
Conference series **Origins of Slovenians**

Zbornik
Proceedings

Mednarodnega posveta
Sledovi evropske preteklosti
International workshop
Traces of European Past

Vodja projekta – *Head of the Project:*
Vinko Vodopivec

Uredil – *Edited by:*
Anton Perdih

Pomagali – *Advisors:*
Jože Rant, Anton Škerbinc, Jože Škulj, Giancarlo Tomezzoli, Vinko
Vodopivec, Lucijan Vuga

Kraj – *Venue:*
Cankarjeva 1, SI-1000 Ljubljana, Slovenia

Založnik – *Published:*
Založništvo JUTRO, Jutro d.o.o., Ljubljana

Izšlo – *Published:*
Ljubljana, 2004

Naročila / *Orders*
Jutro d.o.o., Založništvo in trgovina,
Črnuška c. 3, p.p. 4986, SI-1001 Ljubljana
Tel. +386 (1) 561-72-30, faks +386 (1) 561-72-35
E-pošta/E-mail: Jutro@Siol.net
WWW.JUTRO.SI